

Estetisk-filosofisk fakultet

Nina Johansson

Elevers uppfattningar av musikundervisning i skolan.

Students apprehension of music education in school.

Examensarbete 10 poäng
Lärarprogrammet

Datum: 2007-01-17

Handledare: Tomas Saar

Abstract

We're surrounded by music in many different ways. Sometimes we choose the music ourselves and sometimes it's just there. The purpose of my thesis is to illustrate the students' apprehension and understanding of the teaching of music in school. Moreover, my own interest in this subject and its influence during my school years motivated me in researching my thesis. Looking back historically we discover how and why music has changed and evolved over time. The main reason behind these changes and evolution today is the powerful influence that media has on it. Through interviewing students between ages 10-12 my research has revealed an interesting phenomenography. I found variations in the students' descriptions of their music teachings and after reviewing these variations have attempted to establish relationships between them. The results of my research show that what is shown on television and the music played on television is what is totally accepted. Furthermore, my research also showed that the students themselves have no influence on class curriculum. Often lessons are perceived by students to be without structure and direction. Also the students fail to understand their role in the class and how their participation matters. It's my opinion that if you establish more participation and influence from the students, there is a greater chance that the students take more responsibility and initiative for their role in the class.

Keywords: music, students, apprehension of, phenomenography,

Sammanfattning

Musik finns i olika former kring oss människor. Ibland väljer vi musik och ibland finns den bara där som en ”ljudtapet”. Mitt syfte med detta examensarbete är att ta reda på elevers uppfattningar av musikundervisningen i skolan med anledning av mitt eget intresse av musik då detta ämne var höjdpunkten under min egen skolgång. Genom en historisk tillbakablick på människans förhållande till musiken fram till nutid ges en beskrivning av hur musikutbudet har förändrats med tiden. Vad som påverkar oss mycket i dag är medias utbud av musik. Genom kvalitativa intervjuer med elever på mellanstadiet har min undersökning utvecklats till att bli en fenomenografisk studie. Jag fann variationer i elevernas uppfattningar av musikundervisningen och dessa variationer (beskrivningskategorier) har granskats för att kunna hitta relationerna mellan dem. Resultaten i min undersökning påvisar att det som visas på TV samt den musik som spelas där accepteras helt. Vidare visar resultaten att elevinflytande saknas på lektionerna. Många lektioner upplevs ”stökiga” men eleverna har inte insikt att se sin delaktighet i det. Jag menar att genom elevinflytande finns större chans att eleverna tar ett större ansvar för sitt eget agerande i klassrummet.

Nyckelord: Musik, elever, uppfattning av, fenomenografi

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte	1
2. Litteraturgenomgång	2
2.1 Begreppet uppfattning och fenomenografi	2
2.2 Musik ur ett historiskt perspektiv.....	3
2.3 Kursplan.....	6
2.4 Sammanställning av litteratur	7
3. Metod	8
3.1 Intervju.....	8
3.2 Undersökningsgrupp.....	8
3.3 Genomförande	9
3.4 Bearbetning och analys	10
3.5 Etiska principer	10
3.6 Giltighet och tillförlitlighet.....	10
4. Resultat	11
4.1 Musik i skolan.....	11
4.2 En bra lektion	12
4.3 En lektion man minns!	12
4.4 Om jag får bestämma.....	13
4.5 Fenomenografisk analys	13
4.5.1 Media	13
4.5.2 Ordning.....	14
4.5.3 Elevinflytande.....	15
4.6 Sammanfattning av resultat	15
5. Diskussion	17
5.1 Resultatdiskussion	17
5.2 Metoddiskussion	18
5.3 Förslag till fortsatt forskning	19
Litteraturförteckning	20

Bilagor

Bilaga 1

Bilaga 2

1. Inledning

Musik är ett ämne som ligger mig varmt om hjärtat. Jag ser mig själv som en sjungande och spelande människa. En anledning till det är kanske att min mor alltid sjungit hemma. Och har hon inte sjungit så har hon spelat skivor. Som liten flicka började jag spela blockflöjt, fiol och piano. Jag sjöng även i olika körer. Jag kommer ihåg att musiklektionerna under min egen skoltid var något som jag såg fram emot. Att få ha musik i skolan var jättekul. Nu tror jag inte att alla upplever musik i skolan på samma sätt som jag. Det finns säkert elever som har en klump i magen när det är dags för musik i tron om att de inte kan spela och sjunga. Men musiken är så mycket mer.

1.1 Bakgrund

Musik är schemalagt. Utrymmet är inte stort utan det är ca 40 minuter per vecka som erbjuds i ämnet. I läroplanen står: ”ämnet musik ska ge eleverna en möjlighet att utveckla sin musikalitet. Den ska även ge ett historiskt perspektiv på musiken” (Skolverket, 2000). För mig som tycker om musik vore det intressant att ta reda på hur elever på mellanstadiet uppfattar musiklektionerna. Är det ett nödvändigt ont eller en lustfylld lektion som man längtar till? Under min praktiktid under utbildningen deltog jag i musikundervisningen i skolan. Mitt fokus var då att betrakta pedagogens roll i klassrummet. (Hur hon förmedlade sin kunskap/sitt ämne.) Då ämnet musik har en egen kursplan med mål att sträva mot, men inga styrdokument som beskriver hur man ska undervisa, anser jag att det är viktigt att ta reda på hur eleverna uppfattar ämnet de undervisas i. Då blir inte fokus på **hur** ämnet förmedlas utan istället **vad** ämnet innehåller. **Vad** är det som förmedlas i klassrummet när eleverna har musik? Som pedagog kommer jag att ha styrdokument som är författade av andra vuxna men hur fungerar det i praktiken? Troligen finns det avstånd mellan skolans intentioner och elevernas upplevelser. Min undran är då, hur **uppfattar/upplever** elever musikundervisningen i skolan?

1.2 Syfte

Mitt syfte är att undersöka och lyfta fram elevers uppfattningar av skolans musikundervisning.

2. Litteraturgenomgång

Då forskning inom elevers uppfattningar av musikundervisning är väldigt begränsad har jag i min litteraturgenomgång valt att fördjupa mig inom följande områden: *begreppet uppfattning/fenomenografi* i och med att min undersökning bygger på uppfattningar av något så vill jag tydliggöra skillnaden på uppfattning av och uppfattning om något. *Musik ur ett historiskt perspektiv (fram till nutid)*, för att lyfta fram några synsätt som rör människans förhållande till musik. *Ämnets syfte och roll enligt kursplanen*, för att ge en inblick/förståelse vad musikundervisning kan innehålla och vad som påbjuds från myndighetshåll.

2.1 Begreppet uppfattning och fenomenografi

Alla vet att barn tänker och uppfattar världen på ett annorlunda sätt än vi vuxna, men vad får det för konsekvenser? Som pedagog är det viktigt att vara medveten om att det finns en stor variation i hur barn uppfattar sin omgivning (Doverborg & Pramling 2000).

Uliens (1989) beskriver begreppet uppfattning på två olika sätt. I och med det får ordet en annan innebörd än i vardagspråket. Uliens skriver att: ”uppfattningar *av* något avser människans grundläggande förståelse av något. Med uppfattningar *om* något avser man att människan gör något till föremål för medveten reflektion och förenar en *värdering* till denna tanke” (s 10). För min undersökning innebär det att jag fokuserar på att göra en fenomenografisk undersökning då jag har valt att ta reda på hur elever på olika sätt förstår och uppfattar musikundervisningen i skolan.

Jag sökte på Internet om fenomenografi och hittade en sida som handlade om Forskningsmetodik. Vidare fick jag en träff där författaren (Gunnarsson 2002) beskriver begreppet på följande sätt: ”Uppfattningar av något är en djupare uppfattning medan uppfattning om något är en ytligare vardagsuppfattning. Fenomenografi baseras på teorier om kognitivt tänkande”.

Uliens (1989) skriver att det som är specifikt för fenomenografi är intresset för vad olika ämnesinnehåll betyder för individer. Vidare skriver författaren att avsikten med en fenomenografisk undersökning är att beskriva variationer av uppfattningar hos en bestämd grupp. Genom ett empiriskt material, det vill säga iakttagelser av verkligheten, identifieras

beskrivningskategorier och undersökningen kan avslutas. Med andra ord så är min avsikt att ta reda på skillnader i elevernas svar som framkommit genom mina intervjuer och på så sätt få möjlighet att ta reda på elevers uppfattning av musikundervisning.

I Nationalencyclopedin beskrivs fenomenografi på följande sätt: ”*Fenomenografi går ut på att identifiera och beskriva de kvalitativt skilda sätt på vilka människor uppfattar olika företeelser*”.

2.2 Musik ur ett historiskt perspektiv

Barns förhållande till musik har inte alltid sett ut som det gör idag. Så mycket musik ett barn har hört när det börjar skolan fick troligen inte deras farfars föräldrar höra genom hela sitt liv. Musik är idag en del av vår miljö. Förr, innan media klev in i våra hem, förekom musik vid vissa tillfällen. Det var vid fest eller någon annan tillställning och ofta förmedlades musik genom att någon sjöng eller att någon spelade instrument. Numer förstärks ofta musiken med hjälp av bilder i TV eller video. Vår inre kolonisering sker i allt tidigare åldrar. Och med det blir musiken en del av miljön (Sundin 1995).

Ännu längre tillbaka, under medeltiden, deltog många i musiken och den verkar då ha haft en social och ceremoniell funktion. På den tiden förväntades alla delta. Motsättningar fanns dock mellan kyrkan och folkmusiken. Av kyrkan betraktades folkbetonade dansformer som djävulens musik.

Under 1700- och 1800-talet utvecklades den europeiska musiken till ett självständigt estetiskt objekt och nu klev lyssnaren in. Och med det klev musiken in på kapitalmarknaden i form av försäljning av musikhäften och noter. Den exklusiva konstmusiken utvecklades under 1800-talet men samtidigt växte en lättare, populärare musik fram med en bredare publik. Denna form bestod av förenklad och uttunnad salongsmusik samt operett. Musikindustrin vände sig även till arbetar- och bondebefolkningen men genom urbanisering och industrialisering förlorade folkmusiken sin sociala grund i slutet av 1800-talet. En tredelning uppstod och den delningen består än idag. Vi pratar idag om *finkultur* (konstmusik), *masskultur* (populärmusik) och *den tredje musikvärlden* (folkmusik) (Sundin 1995).

Under 1900-talet påverkas dessa tre grupperingar av massmedias ökande dominans. Genom att radio och TV-bolag under de sista tio åren gått från att varit statligt styrda bolag till privatiserade företag kan vi idag konstatera denna övergång genererat en ensidighet i programutbudet samt en enkelriktning av kommunikationen. Vi ser på TV och hör våra idoler och matas med detaljer ur deras liv. Det får oss att uppleva dem som nära fast ändå så långt borta. Sundin (1995) menar att musikaliska fördomar är något som inte finns inom musikindustrin. Så länge det finns en lönsamhet accepteras olika musikaliska mönster. Däremot kräver det sociala mönstret en standardisering. Med standardisering menas en systematisk ordning och regelskapande verksamhet (Sundin 1995).

Vidare skriver Sundin att musiken idag är något som finns omkring oss oavsett om vi vill det eller inte. Det finns runt omkring oss som en "ljudtapet" och frågan är om vi lyssnar överhuvudtaget. Vi kanske lär oss att inte lyssna. Den direktkontakt som fanns tidigare mellan spelare-lyssnare har ersatts av elektronisk utrustning och denna elektroniska utrustning är i form av olika skivor som förmedlas via högtalare och den musik som strömmar ut är blandad. Till och med den klassiska musiken fungerar som bakgrundsmusik (ljudtapet). Med denna utveckling av att kunna nå olika musikgenrer på ett enkelt sätt menar Sundin att risken finns att högtidligheten från konsertsalar försvinner och med det direktkontakten mellan spelare-lyssnare. Då medieutbudet växer får barn i väldigt tidig ålder kontakt med musik av alla slag. Det finns musikprogram på radio och TV och med det ett medium som också levererar idoler och ideal. Lyssnarsituationen är inriktad på ögonblicket. Det går att nå vilken musik man vill utan att behöva anstränga sig. Det enda som krävs är att kunna trycka på en knapp (Sundins 1995).

Åter då till nutid, barn i dag lever i en värld som omringas av ljud. Med det stora musikutbud som finns idag och framförallt genom högtalarmusik finns en risk att barn inte lär sig att lyssna (Sundin 1995).

Antal-Lundström (1996) skriver att ljudperceptionen utvecklas hos barn då de är mellan nio och 13 år. Under denna period formas barnens personliga värderingar samt av att kunna förstå sammanhang. Vidare skriver hon att just denna period är avgörande för barnens utveckling för musiksmak.

En viktig uppgift för pedagoger blir då att skapa en bra relation till vår omgivande ljudvärld för barnen. Barn idag har en djupare musikkänedom än tidigare generationer när de börjar skolan. Deras miljö är överfull av hörsel- och synintryck. Det är kanske viktigt att vi vuxna målmedvetet försöker skapa någon form av styrning av den sensoriska miljön. Med det menar Sundin (1995) stimulerande och inte förvirrande miljöer för att kunna utveckla barnens musikaliska förhållningssätt. Detta förhållningssätt kännetecknas av observans, aktivitet, intresse och känslighet för ljudvärlden. Om läraren på ett seriöst sätt tillåter att elevernas egen musik i undervisningen är detta ett sätt att stärka deras sökande efter sin egen musiksmak (Sundin 1995).

I och med att läroplanen ställer krav för musikundervisningen i skolan är risken att lärare känner sig osäkra på om de kan förverkliga dessa och speciellt då klasser tenderar att bli allt större. Antal-Lundström (1996) skriver vidare att en önskan är att barn ska få delta i musikundervisningen fysiskt, intellektuellt samt känslomässigt samt att elevers arv och miljö påverkar dens musikaliska förutsättningar men även om förutsättningarna ser olika ut så måste alla elever få en chans att ta emot den musik som erbjuds i skolan. Ett gemensamt musicerande förutsätter en samtidighet i fysisk rörelse samt tankeprocesser i tempo och genom denna arbetsform inspireras hela klassen till aktivitet. Arbetet kräver tid, vilja, ömsesidighet, solidaritet och en demokratisk inställning. Genom musiken finns även möjlighet att forma ansvarstagande (Antal-Lundström 1996).

Antal-Lundström (1996) skriver att musikundervisningen i skolan är ett ganska onaturligt sätt att ge musik till barn. Undervisningen är uppbyggd enligt vuxnas tankar och utbildningstraditioner. Hon skriver vidare att hon hoppas på att genom LPO94 ska en förnyelse av musikämnet i skolan framkomma och utveckla kommunikationen.

I tidigare läroplaner har ämnet musik varit präglad av metodinriktade musiktraditioner som till exempel att kunna läsa noter eller sjunga i olika stämmor. Med det nya styrsystemet, LPO94, som är en mål- och resultatstyrd skola samt den ökade valfriheten och konkurrensen mellan skolor tyder på att innehåll och genomförande av musikundervisningen på olika skolor varierar stort. Musikämnet idag påverkas mer av samhällets musikliv samt elevernas intressen, egen musiksmak samt behov. Som jag nämnt tidigare i min litteraturgenomgång har musiken idag starka förbindelser med medias utbud. Olika musikformer och genrer från olika kulturer och samhällen sprids genom massmedia och når fram till barn och ungdomar som

genererar i att de på ett tidigt stadium får ett aktivt förhållningssätt till musiken. Genom denna utveckling utmanas skolans musikundervisning (Skolverket 2005:253).

2.3 Kursplan

I kursplanen för musik (Skolverket 2000) står det att genom musiken förenas tanke och känsla på ett direkt och omedelbart sätt. Musiken är djupt förankrad i människan och påverkar oss på många olika sätt. Utbildningen i ämnet syftar till att eleverna ska få möjlighet att utveckla sin musikalitet samt få uppleva att genom musiken finns möjlighet till identitetsutveckling både socialt, kognitivt och emotionellt.

Sundin (1995) skriver i sin bok att musik påverkar oss kroppsligt och känslomässigt. Musik är fart och tempo, rytmer och visor, dans och motorik i kroppen. Genom musiken kan skolan samla upp och utveckla många kompetenser hos människan. Det är känslan, takten och kroppen som samspelar.

Vidare beskriver kursplanen (Skolverket 2000) de nya uttrycksformer som påverkar ungdomars livssyn det vill säga musik och text som förenas i kombination med bild. Här finns då en möjlighet till att utvärdera det som upplevs genom musiken.

Ett annat syfte med musik är *”att ge ett historiskt perspektiv på musik och låta eleverna uppleva och förstå att musik är ett socialt och allmänskulturellt redskap som används på olika nivåer, alltifrån vardagligt bruksmusicerande till konstnärligt utövning”*(s 42).

Kursplanen beskriver även mål att sträva mot. Nedan följer några:

”Skolan skall i sin undervisning i musik sträva efter att eleven:

- *utvecklar kunskaper på instrument och i sång som en grund för musicerande enskilt och i grupp*
- *utvecklar förmåga till medvetet lyssnande som en väg till musikupplevelse och fördjupad kunskap,*

- *utvecklar sitt musicerande och lyssnande till att omfatta musik inom olika epoker och genre” (s 42-43).*

Även nämns i kursplanen (Skolverket 2000) att genom musik ges möjlighet till personlighetsutveckling samt att musik har betydelse för eget lärande. Musicerande i grupp, enskilt, vokalt samt instrumentalt ingår i ämnet. Genom musicerande i grupp utvecklas samarbetsförmåga och genom koncentrerat lyssnande samt genom återkommande hörövningar anses den personliga musikupplevelsen utvecklas. Vidare står att genom musiken finns utrymme för utveckling av en personlig medvetenhet hos eleverna.

2.4 Sammanställning av litteratur

I min litteraturgenomgång skriver bland annat Sundin och Antal-Lundström om den mängd musik som barn idag omringas av. Musik som de inte själva valt att lyssna på utan som bara finns där! Och frågan är om de lyssnar överhuvudtaget. Genom media växer utbudet av musik och redan i tidig ålder hör barn musik från många olika länder.

Musikundervisningen i skolan bygger på vuxnas tankar och undervisningstraditioner. Men i och med att vår nuvarande läroplan (Lpo94) är målstyrd finns det tecken på att musikundervisning i skolan varierar. Musikämnet präglas mer av elevernas intresse och musiksmak. Barn idag har stor kännedom om musik mycket tack vare media. Är det något som musiklektörer i sin musikundervisning tar till vara på? Har eleverna möjlighet att vara delaktiga i valet av musik i musikundervisningen?

Även kursplanen har flera syften med musikundervisningen. Här ska finnas möjlighet till identitetsutveckling, musikalisk utveckling samt personlig medvetenhet. Men om nu barns miljö är överväldigad av musik, hur ser det då ut i musiksalen när eleverna har musik? Sundin menar att förvirrande miljöer kan bromsa barns musikaliska förhållningssätt.

Med den bakgrunden vill jag undersöka och mer ingående lyfta fram några elevers uppfattningar av musikundervisningen i skolan.

3. Metod

För att kunna besvara min frågeställning har jag valt att använda mig av intervjuer. Svaren i intervjuerna är ryggraden i min uppsats. Resultaten som presenteras ska betraktas som exemplifiera uppfattningar som kan vara vanliga bland elever på mellanstadiet.

3.1 Intervju

Jag valde att använda mig av kvalitativa intervjuer med låg grad av standardisering. Med låg grad av standardisering menas att variationsmöjligheterna är stora. Jag hade bestämda frågeområden men dessa frågor kunde tas i den ordning som passade och den som blir intervjuad kan styra ordningsföljden. Genom samtalen med de intervjuade uppstod en kommunikation. Mitt syfte är att ta reda på hur barn uppfattar musikundervisningen i skolan och genom kvalitativa intervjuer (Trost 2005) kan jag ta reda på hur barnen tänker och känner. Jag vill ta reda på hur deras föreställningsvärld ser ut inom musikundervisning i skolan samt vilka erfarenheter de har. Och för att få svar om upplevelser och känslor ställde jag frågor som berörde aktiviteter, handlingar samt beteendet (Trost 2005).

Som Lantz (1993) skriver ville jag liksom författaren försöka fånga barnens uppfattning och genom ett gott klimat under intervjuens gång ge eleverna möjlighet att uttrycka sina tankar.

För att vara väl förberedd inför intervjun läste jag boken *”Att förstå barns tankar”* (Doverborg & Pramling 2000). Författarna tar där upp vikten av att intervjun måste utformas som ett samtal och inte till ett förhör. I och med att jag bad barnen berätta för mig så styrde jag medvetet dem i området (musikundervisning) och på så sätt fått ta del av deras tankar (Doverborg & Pramling 2000). I och med det så antas det att eleverna gestaltar hur de riktar sin medvetenhet och mot vad.

3.2 Undersökningsgrupp

Jag har intervjuat nio elever som alla går på en skola i en medelstor stad i Sverige. Eleverna är fyra flickor och fem pojkar som går i fyran och femman på mellanstadiet. Att jag valde deras skola baseras på kontakter då min VFU-skola ingår i samma partnerområde. Jag beskrev för personalen mitt syfte med undersökningen vilket är att ta reda på hur elever uppfattar

musikundervisningen i skolan. Att det blev fyra flickor och fem pojkar beror på att personalen på skolan har valt ut eleverna åt mig. Jag frågade varför och deras svar var att de försökte få lite spridning vad gäller elevtyp men ändå inte de allra tystaste. De försökte också välja de elever som kunde tänkas ha lite åsikter samt brukar kunna motivera sig.

Jag tog kontakt med en skola inom mitt partnerområde. Jag valde att inte göra intervjuerna på min egen VFU-skola då jag var rädd för att min kännedom om hur musikundervisningen ser ut samt att jag vet vilken lärare som har musik skulle påverka resultatet. Jag presenterade mig och berättade att jag skriver ett examensarbete som handlar om barns tankar kring musikundervisning i skolan. Läraren i sin tur pratade med sina kollegor. De tre tillsammans har ansvaret för två klasser. Klasserna är integrerade och består av fyror och femmor.

Jag fick en tid att komma till skolan personligen så vi tillsammans kunde titta på schemat och komma överens om tider för intervjuerna. Jag överlämnade ett formulär (bilaga 1) där föräldrar till de elever som skulle intervjuas måste godkänna att just deras barn deltog i min undersökning. Vidare bokade vi upp tider för intervjuer nästkommande vecka. Jag förberedde en intervjuguide (bilaga 2). Den innehöll inga direkta frågor utan jag hade, som Trost (2005) beskriver i sin bok, valt ut frågeområden. Frågeområdena riktade sig mot musiklektionerna där jag ville att eleverna beskrev och berättade om sina musiklektioner. En central fråga löd: Om du fick bestämma, hur ska en musiklektion se ut? Följdfrågorna inleddes med När, Var, Hur och Berätta mer. Detta för att jag som intervjuare skulle försöka få förståelse för deras uppfattningar av musiklektionerna då detta är mitt syfte med undersökningen (Johansson & Svedner 2004).

3.3 Genomförande

Nästkommande vecka åkte jag tillbaka till skolan. Jag fick tillgång till ett litet rum som vanligtvis används i hemspråksundervisning. I rummet stod två soffor i vinkel. Jag valde att intervju eleverna individuellt. Jag hämtade varje elev i deras klassrum och tillsammans gick vi till rummet. Jag hade aldrig träffat dessa elever tidigare men jag upplevde att eleverna såg fram emot att få träffa mig. Min uppfattning om dem var att de var spända men samtidigt nyfikna med en glimt i ögat. Förväntansfulla. Intervjuerna tog olika lång tid. Det var allt från 15 minuter till 30 minuter. Vid första tillfället intervjuade jag sex barn och vid det andra tillfället intervjuade jag tre barn. Jag använde mig av bandspelare vid bägge tillfällena. En

fördel med det var att jag hade möjlighet att lyssna på de intervjuade flera gånger och då inte bara ordinnehållet utan även på den intervjuades tonfall. En annan fördel var att jag helt kunde koncentrera mig på den intervjuade (Trost 2005).

3.4 Bearbetning och analys

För att få en visuell överblick av intervjuerna transkriberades de ordagrant i pappersform. Vidare sammanställde jag elevernas svar i fyra kategorier som bygger på huvudfrågorna som ställdes till de intervjuade. Därefter började min analys av elevernas svar. Med fenomenografin som utgångspunkt sökte jag efter variationer samt mönster i elevernas svar. Jag tittade på hela satser och meningar. Dessa mönster samt variationer sammanställdes i nya kategorier för att sedan analyseras och tolkas utifrån undersökningens syfte.

3.5 Etiska principer

När eleverna kom in till mig i intervjurummet berättade jag för dem inom vilket område, det vill säga musik, jag ville intervjua dem. Jag berättade för dem att jag kommer att skriva ett arbete och garanterade dem att de skulle få vara anonyma. Jag förklarade för dem som inte visste vad anonym betyder! Jag berättade för dem att det var frivilligt att bli intervjuad samt kontrollerade att deras föräldrar gett samtycke till intervjun.

3.6 Giltighet och tillförlitlighet

Enligt Trost (2005) är en kvalitativ studie rimlig för att försöka förstå eller hitta mönster i en undersökning. Författaren skriver vidare att om man ställer samma frågor om samma sak kan man nå olika skiftningar i svaren. Då jag i mina intervjuer har använt samma inledande frågor till alla elever samt följdfrågor som vad? och hur? samt att jag spelade in alla intervjuer på band anser jag min datainsamling trovärdig. Jag hade också möjlighet att vara uppmärksam på varje elev som blev intervjuad och då inte bara på det verbala språket utan även kroppsspråket.

4. Resultat

I det här avsnittet redovisas alla svar jag fick av barnen. Rubrikerna är kopplade till det område som jag bett eleverna berätta om. Därefter följer den fenomenografiska analysen som presenteras i olika uppfattningskategorier. Dessa fick jag fram genom att analysera vad eleverna riktade sin uppmärksamhet/medvetenhet mot.

4.1 Musik i skolan

Barnen har musik en lektion i veckan. Det är 40 minuter varje torsdag. När jag frågade om de kunde berätta vad de gör på musiklektionerna svarade alla elever att de fick spela, sjunga och leka lekar! När jag utvecklade deras svar genom att fråga om de kunde berätta lite om när de fick spela så skiljde sig svaren åt. Någon berättade att ibland får de spela på xylofon. En liten träxylofon. Och ibland tar läraren fram både ukulele samt maracas som de får spela på. Då har läraren ritat bokstäver på tavlan som hon pekar på och varje bokstav symboliserar ett instrument. Läraren pekar på bokstäverna och eleverna spelar efter. Ibland får de spela på stora gitarrer. Då visar läraren vilka strängar man ska spela på. Det förekommer också att eleverna får spela på pianot. Då har läraren tejpats lappar på tangenterna så att de lätt ska kunna se vilka tangenter de ska spela på. Några av de intervjuade uppfattade det som att de spelade något sorts instrument varje vecka medan några andra tyckte att det är långt mellan gångerna. Ibland används instrumenten till att träna takter. Då används bland annat trummor till hjälp. Det finns både små och stora trummor. De små trummorna är afrikanska trummor. Alla de intervjuade svarade ”att spela instrument” först när jag frågade dem om de kunde berätta vad de gör på musiklektionerna. De beskrev musicerandet på ett positivt sätt och alla intervjuade kom ihåg flera olika sätt på hur de får använda instrument. Sången är också ett moment som återkommer på lektionerna. Intervjuerna gjordes ett par veckor innan det traditionella luciafirandet så just då låg fokus på att sjunga jul- och luciasånger. Annars ser det lite olika ut. Spelar läraren piano blir det äldre låtar som sjungs. Gäller det populärmusik som Cascada eller Back Street Boys spelar läraren dessa låtar via en cd-spelare där musiken är förinspelad och eleverna ser texten på overhead. Elevernas uppfattning var att läraren bestämmer vilka låtar som ska sjungas och de är nöjda med valet. Läraren väljer moderna låtar som spelas på radion och uppfattningen var att läraren vet vad som är populärt. Vidare kan tilläggas att flera av eleverna berättade att de numera har musik i en musiksal. Här finns tillgång till instrument och utrymmet är stort för ”lekar” som de gör. Tidigare hade de musik i sitt klassrum.

4.2 En bra lektion

När jag ställde frågan om de kunde beskriva en bra lektion så har majoriteten svarat att en bra lektion är när det är lugnt och skönt i klassrummet. En bra lektion beskrevs också av en elev såhär: *En bra lektion är när alla har kul och ingen som bråkar*. Någon tyckte att det är bra när alla är tysta! Koncentration och lustfylldhet ska finnas i en bra lektion. Fjant får inte förekomma och en snäll fröken är ett måste. Musikleken ”Så ska det låta” är populär bland eleverna. Den leken ingår i en bra lektion. Ett par av de intervjuade efterlyste mer lekar. Någon skulle vilja bestämma lite mer över vad de ska göra på musiklektionerna. Vilka sånger som ska sjungas och vilka lekar som ska lekas. Nu är det enbart musikläraren som bestämmer allt på musiklektionerna. Ett önskemål från tjejerna var att inte killarna ska skrika så. För de gör de när de leker musiklekar mot varandra.

Ett par av de intervjuade berättade att alla lektioner är bra. I och med att de får spela instrument samt sjunga. En elev upplevde att en riktigt bra lektion är när man sjunger bra låtar. Och för den eleven är bra låtar musik av Iron Maiden, Lordi samt Kizz. Några av flickorna som intervjuades lyfte den traditionella sången som något bra i en lektion. Mina intervjuer gjordes ett par veckor innan lucia och övning inför årets luciatåg hade påbörjats. Musikläraren spelar själv på pianot och eleverna sjunger efter texter som läggs på overheadapparaten. När läraren annars under året spelar på pianot så sjunger eleverna klassiska barnvisor som *Blinka lilla stjärna*,

4.3 En lektion man minns!

Lektioner som eleverna kom ihåg bäst var de när de leker musiklekar som de kallar *Så ska det låta*. Och då killarna mot tjejerna. Mikrofonen ska ligga i mitten och de lag som kan komma på en låt till bilden tar mikrofonen och börjar sjunga. Precis som de gör på TV. Ett annat tillfälle som eleverna mindes var när musikläraren plockade in sopkvastar till alla elever, de fick låna varsin, och sedan satte på förra årets ”eurovision song contest”- segerlåt och eleverna fick slå takten i golvet. Alla eleverna gjorde även en dans med kvastarna. De skulle springa emellan skäften för att sedan lyfta upp dem i luften. Några av eleverna upplevde dansen som ”konstig”. Men ändå ”kul”. Lugna och sköna lektioner var det få av eleverna som mindes. En annan lektion som de mindes extra var när musikläraren plockat fram små

gummibollar som var fyllda med vätska. Eleverna stod i ring och bollen kastades mellan dem. Samtidigt spelades musik. Den elev som hade bollen när musiken tystnade åkte ut. Musiken som spelades var moderna låtar som spelas på radion. Eleverna säger: *Musikfröken vet vad som är modern popmusik.*

4.4 Om jag får bestämma

Några av de elever som jag har intervjuat vill verkligen ha musik i skolan varje dag. Och då främst sång. De betonade vikten av att få bestämma själv vilka sånger de ska sjunga. Några andra elever berättade att de ofta leker olika lekar på musiklektionerna. Det är både musiklekar men även namnlekar. Även här berättade de att om de fick bestämma så skulle de leka mycket mer på lektionerna. Ett par elever skulle vilja ha musik minst två gånger per vecka. Någon elev efterlyste att få skriva egna låtar. Som det ser ut idag så bestämmer fröken. *Hon har ordnat allting....* En annan elev uttryckte sig följande: *Hon bestämmer vad vi ska göra och så blir det.*

4.5 Fenomenografisk analys

Sammanfattningsvis så har jag identifierat tre olika beskrivningskategorier om elevers uppfattning av musikundervisningen i skolan. Jag presenterar nedan de olika kategorierna. För att förtydliga de olika kategorierna tar jag stöd av elevcitat.

4.5.1 Media

Musiklekar ingår i undervisningen och oftast då som tävlingslekar. Ibland tävlar eleverna enskilt men ofta i lag som består av killarna mot tjejerna. Musiklekarna som eleverna beskriver är att läraren spelar musik och de ska sedan gissa vilken låt det är. Läraren spelar både själv på pianot eller använder inspelad musik som spelas upp med hjälp av bandspelare. Ibland visar läraren bilder och eleverna ska sjunga en sång till bilden. Även detta i form av ”musiktävling”. I alla svar jag fick av eleverna när det gäller musiklekarna kommer TV-programmet ”Så ska det låta” upp.

Vi gör lekar och sånt. Och musikfrågor. Typ tävlingar tjejerna mot killarna. Som ”Så ska det låta”.

[...]då var det en bild som man hade. Och så skulle man hitta på olika låtar med den som i "Så ska det låta".

Här tolkar jag att deras medvetenhet riktas mot media. De leker musiklekar som de kopplar till musikprogram som sänds på TV.

[...]det roligaste är frågeleken. Typ tävlingar tjejerna mot killarna som "Så ska det låta".

Och på ett positivt sätt.

Man skriver en bokstav på tavlan och så är man i två lag. Micken ligger i mitten och så ska man ta micken och sjunga en sång som börjar på L. Som i "Så ska det låta". Den lektionen tycker jag var jätterolig.

Det är roligt att själv få göra en frågelek som liknar de som sänds på TV. Så visst har media en betydelse för vilka lekar som görs i skolan.

4.5.2 Ordning

Svaren under denna rubrik handlar om elevernas beskrivning av oroliga musiklektioner. Flertalet elever önskade ett lugnare och skönare klimat. Med denna beskrivning tolkar jag deras medvetenhet riktades mot ett behagligare klimat under musikundervisningen.

Det är alltid folk som håller på och skriker så inte läraren får prata. Ganska ofta, typ varenda lektion.

eller

[...] ingen som fjantar till det hela tiden när man gör nåt kul. Ganska ofta är det fjant.

Eleverna berättade positivt om vad som händer på musiklektionerna, vad de gör men majoriteten av de intervjuade berättade vidare att om en musiklektion ska vara bra så måste de koncentrera sig, vara tysta, inte fjanta, inte skrika och sluta vara stökiga.

En bra lektion är när det inte är stökigt och så.

Kanske är det stridens hetta genom musiklekarna som upplevs stökiga. I och med att de tävlar i lag och sjunger svaren så blir det en hög ljudnivå i klassrummet.

4.5.3 Elevinflytande

I intervjuerna med eleverna så berättade de för mig vilken sorts musik som spelas. Att det är popmusik, barnvisor och julsånger. Vi kom in på deras egen musiksmak, om de fick bestämma vilken musik som skulle spelas.

Vi skriver inga egna låtar. Det är musikfröken som bestämmer. Hon har ordnat allting...

Eleven uttryckte sig på ett sådant sätt att chansen till elevinflytande inte är stor.

..bra låtar är Lordi, Iron Maiden tycker jag. Men vi spelar pop mest.

Hon bestämmer vad vi ska göra och så blir det.

De riktar sin medvetenhet mot avsaknaden av elevinflytande. Jag tolkar elevernas svar att en önskan finns att få vara delaktiga i musikvalet. Även om läraren verkar medveten om vad eleverna gillar.

Hon bestämmer men det är såna dära moderna låtar som spelas på radio. Musikfröken vet.

Läraren verkar dock rätt medveten om vilken sorts musik som är populär för dessa elever. Majoriteten är nöjda med lärarens val av låtar.

4.6 Sammanfattning av resultat

De elever som jag har intervjuat har musikundervisning en gång per vecka. Majoriteten av eleverna önskade musik fler än en gång per vecka. Undervisningen innehåller enskilda aktiviteter samt aktiviteter i grupp. Här tränas aktivt lyssnande samt enskilt musicerande i form av att få möjlighet att prova på olika instrument som eukuele, piano, xylofon, flöjt bland annat.

Musiklekar i olika former är ett populärt återkommande moment i musiklektionerna. Dessa beskrivs i en positiv anda samt med en iver. Upplevelsen av att det är stökigt på lektionerna är en röd tråd i mina intervjuer. Vidare i svaren jag har fått av respondenterna är saknaden av att få och bestämma över till exempel val av musik som ska spelas.

Genom att relatera de olika uppfattningarna till varandra och granska variationen som kommit fram är min slutanalys följande:

Ordning/Media

Musiklekar i olika former är ett populärt inslag i undervisningen. Många av eleverna speglar TV-programmet "Så ska det låta" till de flesta musik lekarna. Men att leka en musiklek tillsammans, 25 elever, och förvänta sig att den ska fungera lika bra som på TV där fyra personer tävlar är inte det bästa tänkbara utgångsläget. Förutsättningarna för eleverna är inte bra för att kunna skapa ordning. Men ordningen finns i bilden på TV.

Media/Inflytande

Media har stor delaktighet i våra liv. Och vi påverkas! Min uppfattning är att media har stor betydelse i vad som är populärt och vad som accepteras i vår värld. Den musik som spelas genom media är modern! När sedan eleverna har musik och musikläraren inte spelar den senaste musiken som presenteras via media finns starka önskemål om att få vara med och bestämma. Eleverna har en önskan att själva få välja musik.

Inflytande/Ordning

Om elever blir delaktiga i sin lärandeprocess tex genom elevinflytande genererar det i ett ansvarstagande hos eleven. Vet läraren att eleverna upplever lektionerna som stökiga? Och vem gör lektionerna stökiga? Det är ju dem själva. Här krävs elevinflytande för att eleverna själva ska få insikt i sin egen delaktighet i de stökiga lektionerna.

5. Diskussion

Mitt syfte med detta arbete är att försöka ta reda på elevers uppfattningar av den musikundervisning som erbjuds i skolan. Min diskussion inleds med att jag kopplar mitt resultat till den musikkulturella situation som ungdomar befinner sig i. Vidare diskuteras mitt val av metod samt tillförlitligheten av mina resultat.

5.1 Resultatdiskussion

I min litteraturgenomgång valde jag att göra en historisk överblick av människans förhållande till musik. Den avslutas i nutid och där vill jag belysa det enorma utbud som media idag har av musik. Då jag i mitt resultat har kommit fram till att vad som erbjuds via TV accepteras av eleverna på musiklektionerna så är min uppfattning vilket stort inflytande mediautbudet har på oss människor. Från att vi människor förr i tiden enbart kom i kontakt med musik under kanske högtidliga former och då i ”live” version till att idag ha möjlighet att nå musik genom att kunna trycka på en knapp. Och ibland krävs inte ens det utan musik finns där vare sig vi vill det eller inte. Men lyssnar vi då? Sundin (1995) skriver att det finns en risk att barn inte lyssnar alls. Och Antal-Lundström (1996) skriver att det är mellan 9 och tretton års ålder som barn utvecklar sin ljudperception. Det är samma ålder som på de elever jag har intervjuat. Elever som leker ”stökiga” musiklekar på musiklektionerna. Musiklekar som de tycker om att leka och vill leka mer av men samtidigt uttrycks ett missnöje om klimatet i klassrummet. Det är rörigt, skrikigt, och väldigt högljutt. Kan denna miljö betraktas som stimulerande? Jag hoppas att musiklekaren inte låter dessa musiklekar dominera musiklektionerna. Men visst är det jättebra att kunna få idéer från media som kan göras i verkligheten. Jag tror att lekar eller övningar som kan relateras till t ex ett populärt TV-program godkänns av eleverna. Om musiklekaren skulle säga till sina elever att idag vill jag att ni väljer varsin låt som ni sedan får komma fram och sjunga för oss andra så tror jag att många av eleverna inte skulle vilja göra det. Men om läraren skulle säga att idag ska vi leka Idol då tror jag att läraren skulle få med sig hela klassen på den övningen. Vad det handlar om är att hitta elevernas intressen, vad det är som fångar dem och hur kan jag som lärare sedan kunna omvandla mina intentioner med min undervisning att det fångar eleverna. Vidare i mitt resultat har jag kommit fram till att eleverna upplever musiklektionerna som stökiga. Här anser jag att som pedagog prata med eleverna och få dem att inse sin delaktighet i problemet. Ett sätt att göra det är att filma lektionerna så att de sedan tillsammans med läraren kan granska och reflektera över

situationen. Eleverna upplever också att de inte har något inflytande av val av musik som spelas. De säger att deras lärare bestämmer allt. Här saknas en dialog mellan eleverna och läraren. Men det är elevernas uppfattning. Läraren kanske inte alls har den uppfattningen. Detta resultat kommer jag att ta med mig själv när jag börjar arbeta med barn. Om det finns möjlighet och framförallt tid försöka intervju barnen jag undervisar. Eller i alla fall göra små enkäter för att ta reda på hur de uppfattar ämnet jag undervisar dem i. Om eleverna ska kunna ta ansvar för sin skolgång krävs inflytande och delaktighet.

5.2 Metoddiskussion

För att försöka ta reda på hur elever uppfattar musikundervisningen i skolan valde jag att göra intervjuer enskilt med barn som går i fyran och femman. Jag är nöjd med valet av metod och jag har nått ett resultat. Men samtidigt finns funderingar kring vad jag hade fått fram för resultat om jag kompletterat mina intervjuer med observationer. Eller om jag skulle ha ökat antal intervjutillfällen till två. Genom kvalitativa intervjuer ska man kunna få möjlighet att ta reda på hur en annan människa tänker och känner. Jag är dock osäker på om det räcker med en intervju per person. Kanske räcker det med ett intervjutillfälle om erfarenhet av kvalitativa intervjuer finns men i mitt fall var det första gången. Under intervjuerna med mina elever fanns dock en god stämning och som Lantz (1993) menar ges då möjlighet att under intervjuens gång ge eleverna en möjlighet att uttrycka sin tankar. Jag hade bra samtal med alla intervjuade elever och styrde dem medvetet i intervjuerna genom att jag bad dem berätta för mig om sina musiklektioner. Jag hade aldrig träffat dessa elever tidigare och heller inte varit i kontakt med skolan. Så några förutfattade meningar om någonting fanns inte hos mig. Jag tror att det är bra i och med att då kan inga personliga värderingar påverka i vare sig intervjuerna med eleverna eller resultatet. Jag vill samtidigt belysa att det inte var lätt att först teoretiskt fördjupa sig i en metod och därefter tro att jag kunde och visste allt vid första tillfället jag skulle utföra en metod. Under de förutsättningar som varit har jag presterat så bra jag kunde. När jag senare i min undersökning började skriva ut alla elevintervjuerna, kategorisera dem, analysera och reflektera kring ordet uppfatta, har jag kommit in på begreppet fenomenografi. Att uppfatta något om eller av. Jag ville ta reda på uppfattning av något. Uliens (1989) skriver att avsikten med en fenomenografisk undersökning är att beskriva variationer av uppfattningar. Att försöka ta reda på var elevernas medvetenhet riktas mot i svaren och identifiera beskrivningskategorier. Det är första gången jag gjort en sådan här undersökning

och det har inte varit lätt. Med pennan i hand har jag strukit, kryssat, markerat för att vidare analysera och tolkat elevernas svar. Det är första gången jag gjort intervjuer med barn och det är något som jag kommer att försöka använda mig av i min yrkesroll som pedagog. Genom intervjuer så finns möjligheten att ta reda på hur barn uppfattar det som jag som pedagog undervisar dem i. Och här finns då en chans för mig att reflektera över det som jag presenterar i klassrummet. Genom att jag har använt mig av bandspelare när jag intervjuade eleverna samt att jag hela tiden höll mig inom området musikundervisning så anser jag att min undersökning är tillförlitlig mot mitt syfte. Mina förutsättningar var goda och jag upplevde en god stämning i intervjuområdet. Frågeområdet var hela tiden det samma.

5.3 Förslag till fortsatt forskning

I denna undersökning har jag utgått från min frågeställning som lyder: Vad finns det för olika uppfattningar hos eleverna av skolans musikundervisning, mot bakgrund av den musikkulturella situation som unga människor idag befinner sig i? Det vore intressant att göra samma undersökning igen fast på en annan skola och se om resultatet blir det samma. Eller komplettera min undersökning med observationer. Jag hoppas att fler studenter fortsätter att forska kring hur eleverna uppfattar undervisningen i skolan.

Litteraturförteckning

Antal-Lundström, I. (1996). *Musikens gåva*. Halmstad: Konsultförlaget i Uppsala AB

Doverborg, E & Pramling, Samuelsson, I. (2000). *Att förstå barns tankar*. Stockholm: Liber AB

Johansson, B. & Svedner, P-O. (2004). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget

Sundin, B. (1995). *Barns musikaliska utveckling*. Stockholm: Liber

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Skolverket (2000). *Grundskolans kursplaner och betygskriterier*. Västerås: Graphium Västra

Uliens, M. (2000). *Fenomenografi – forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur

NE Nationalencyklopedin AB (2000). Multimedia. *Nationalencyklopedin*. Malmö

Elektronisk källa

SOU 2003:253. *Musik* www.skolverket.se hämtad 2006-12-19

Gunnarsson, R. *Fenomenografi* <http://www.infovoice.se/fou/bok/kvalmet/10000010.htm>
[2006-12-30](#)

BÄSTE FÖRÄLDER

Mitt namn är Nina Johansson och jag är lärarstuderande på Karlstads Universitet. Jag har precis börjat skriva mitt examensarbete och det handlar om elevers syn på musikundervisning i skolan.

För att få en uppfattning vad eleverna tycker så har jag valt att göra en intervjustudie. Elevernas olika/lika berättelser kommer sedan att bli ryggraden i min rapport och det är därför Ditt barns deltagande är viktigt för mig.

Intervjuerna kommer att spelas in på band. Som alltid när det gäller vetenskapliga studier så måste deltagarna vara anonyma. Att det blir så garanterar jag.

Intervjuerna kommer att ske under v.48 så om ni kunde skicka tillbaka lappen på _____ så vore det jättebra.

Jag hoppas och tror att Du och Ditt barn vill ställa upp och delta i denna studie!

Med vänlig hälsning
Nina Johansson

Härmed samtycker jag till att mitt barn intervjuas: JA   NEJ

Elevens namn: _____

Förälders underskrift: _____

Vid frågor kontakta mig via mail _____@_____ eller tel: 012-3456789

2006-11-20

Intervjuguide

Inledning

Berättar för eleven att jag spelar in på band. Och att eleven är anonym. Att det är frivilligt.

Frågeområden

När hade ni musik sist?

Vad gjorde ni på musiklektionen?

Kan du berätta om andra musiklektioner?

Berätta om en jättebra musiklektion

Om du fick bestämma...

Följdfrågor inleds med:

När...

Tillbaka till....

Vad....

Hur....